

2025-08-20

§ 129 2025.233 KS

**Initiativärende till kommunstyrelsen gällande beslut om generell
avvikelse från regler om dygnsvila för personlig assistans – Martin
Lindberg (V)****Ärendebeskrivning**

Martin Lindberg (V) har den 7 april 2025 lämnat ett initiativärende till kommunstyrelsen gällande införandet av generell avvikelse från regler för dygnsvila för personlig assistans. I initiativärendet föreslås att:

- Kommunstyrelsen beslutar om generell avvikelse från de nya bestämmelserna om dygnsvila för assistansanvändare i vård- och omsorgsförvaltningen inom verksamheten personlig assistans.
- Kommunstyrelsen beslutar om generell avvikelse från bestämmelserna om dygnsvila för personliga assistenter i samband med assistansanvändares resor inom verksamheten personlig assistans.

Kommunstyrelsen beslutade den 5 maj 2025, § 87 att överlämna ärendet till kommunledningskontoret för beredning.

Beredning

Förvaltningen har i skrivelse den 13 augusti 2025 lämnat följande yttrande:

Huvudregeln är att alla medarbetare inom kommunal sektor ska ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod, enligt nya bestämmelser som trädde i kraft den 1 oktober 2023 respektive den 1 februari 2024. Reglerna för dygnsvila grundas på EU-direktiv, lagstiftning och kollektivavtal. Det innebär att alla arbetspass ska vara följt av en period av dygnsvila. Det finns viss möjlighet till undantag från reglerna i Allmänna bestämmelser och denna möjlighet är mycket restriktiv och kan endast bli aktuell i verksamheter som har uppdrag att skydda liv, hälsa och säkerhet. Varje undantag förutsätter dessutom att det inte är möjligt att klara bemanningen på annat sätt. Utgångspunkt är att Alingsås kommun ska följa EU-direktiv, gällande lagstiftning och kollektivavtal.

Enligt Allmänna bestämmelser Bilaga J inom funktionshinderområdet har arbetsgivaren möjlighet att besluta om arbetspass som överstiger 20 timmar om det är nödvändigt för att säkerställa den enskildes rättigheter och friheter som följer av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Beslut om sådan avvikelse kan endast fattas då inga andra rimliga åtgärder står till buds. Exempelvis när den enskilde planerar en resa eller aktivitet där avlösning mellan arbetstagare inte är möjlig eller rimlig. Kommunstyrelsen har den 2 juni 2025, § 114 beslutat om generell avvikelse från dygnsvila inom funktionshinderområdet i Bilaga J i samband med resor.

2025-08-20

Kommunledningskontoret gör i dialog med vård- och omsorgsförvaltningen bedömningen att det är problematiskt att fatta generella beslut om avvikelser från dygnsvilo-reglerna för samtliga medarbetare inom LSS-området och assistansberättigade. Varje enskilt ärende måste beaktas och i varje fall ska samtliga möjligheter att säkerställa bemanning utan att inskränka arbetstagares rätt till dygnsvila vara uttömda innan ett eventuellt beslut om avvikelse kan övervägas. Vidare ska de åtgärder som vidtagits för att efterleva dygnsvilo-regler redogöras för Centrala parters arbetstidnämnd.

Vid en jämförelse av andra kommuner inom området har kommunen en högre andel assistansärenden och en högre andel ärenden som följer Bilaga J, samt en högre andel avvikelser mot dygnsvila i förhållande till andel invånare och andel assistansärenden. Detta kan tyda på att assistansärenden med avvikelse mot dygnsvila inom kommunen redan ligger inom avtalets syfte och är tillräckligt omfattande med befintligt arbetssätt för hantering av avvikelser.

Ett beslut om avvikelser gäller under 12 månader och under denna tid ska det undersökas om det finns andra åtgärder som kan vidtas för att förlägga arbetstiden utan att tillämpa avvikelsen.

För att möta de enskildas behov och rätt till ett självständigt liv förordar vård- och omsorgsförvaltningen istället en möjlig avvikelse gällande dygnsvila för anställda inom personlig assistans primärt kopplat till följande specifika scenarier:

1. Vid helger, storhelger och semesterperioder då de enskilda inte har daglig verksamhet eller sysselsättning.
2. Vid sjukdom hos de enskilda då de behöver vara hemma från sin dagliga verksamhet eller sysselsättning.
3. Under kortare utredningsperiod vid enskilds förändrade mående som kan hänföras till schemaförutsättningar och personalbyten.
4. Vid sjukhusvistelse, i de fall de enskilda har en komplex diagnos som kräver ingående kunskap om både kommunikation och specifika beteenden vilket kräver närvaro av personliga assistenter.
5. I anslutning till APT och verksamhetsmöte, samt utbildningsdagar.

I de fall en avvikelse enligt ovanstående punkter ska beslutas ska det framgå att sedvanlig MBL-förhandling och en riskbedömning inför införande av avvikelsen ska ha genomförts.

Kommunledningskontoret gör en sammantagen bedömning att ovanstående kan ge en vägledning för beslut om möjlig avvikelse i det enskilda fallet.

Kommunledningskontoret anser däremot att generell avvikelse enligt initiativärendet inte är möjlig och att det behövs göras en bedömning i varje enskilt fall.

2025-08-20

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

1. Initiativärendet avslås.
2. Vård - och omsorgsnämnden får ansöka om avvikelse gällande dygnsvila för anställda inom personlig assistens primärt kopplat till följande specifika scenarier i enskilda fall då verksamheten kräver det:
  - Vid helger, storhelger och semesterperioder då de enskilda inte har daglig verksamhet eller sysselsättning.
  - Vid sjukdom hos de enskilda då de behöver vara hemma från sin dagliga verksamhet eller sysselsättning.
  - Under kortare utredningsperiod vid enskilds förändrade mående som kan hänföras till schemaförutsättningar och personalbyten.
  - Vid sjukhusvistelse. I de fall de enskilda har en komplex diagnos som kräver ingående kunskap om både kommunikation och specifika beteenden vilket kräver närvaro av personliga assistenter.
  - I anslutning till APT och verksamhetsmöte, samt utbildningsdagar.

Information

Det har uppdagats att vänsterpartiet i sitt initiativ skrivit "assistansanvändare" istället för "assistenter" KSO och kommunledningen har valt att tolka detta som en ren felskrivning då syftet med initiativet är klarlagt i övrigt.

Tolkad lydelse: Vänsterpartiet yrkar därför att:... kommunstyrelsen beslutar om generell avvikelse från de nya bestämmelserna om dygnsvila för assistenter i vård- och omsorgsförvaltningen inom verksamheten personlig assistans.

Förslag till beslut på sammanträdet

Anton César (S) föreslår att initiativärendet bifalls.

Beslutsgång

Ordföranden ställer förslagen till beslut mot varandra och finner att arbetsutskottet beslutar att bifalla förvaltningens förslag till beslut.

Omröstning

Omröstning begärs.

Följande beslutsgång godkänns:

Ja-röst för bifall till förvaltningens förslag till beslut

Nej-röst för bifall till Anton Césars förslag till beslut

Omröstningsresultat

Med 4 ja-röster och 3 nej-röster finner ordförande att arbetsutskottet beslutar att bifalla förvaltningens förslag till beslut.

Omröstningsresultatet finns i slutet av paragrafen.

2025-08-20

Beslut**Förslag till beslut i kommunstyrelsen**

1. Initiativärendet avslås.
2. Vård - och omsorgsnämnden får ansöka om avvikelse gällande dygnsvila för anställda inom personlig assistens primärt kopplat till följande specifika scenarier i enskilda fall då verksamheten kräver det:
  - Vid helger, storhelger och semesterperioder då de enskilda inte har daglig verksamhet eller sysselsättning.
  - Vid sjukdom hos de enskilda då de behöver vara hemma från sin dagliga verksamhet eller sysselsättning.
  - Under kortare utredningsperiod vid enskilds förändrade mående som kan hänföras till schemaförutsättningar och personalbyten.
  - Vid sjukhusvistelse. I de fall de enskilda har en komplex diagnos som kräver ingående kunskap om både kommunikation och specifika beteenden vilket kräver närvaro av personliga assistenter.
  - I anslutning till APT och verksamhetsmöte, samt utbildningsdagar.

Anteckning

Anton César (S), Anita Hedén Unosson (S) och Peter Norlander (S) lämnar följande protokollsanteckning:

Socialdemokraterna i kommunstyrelsens arbetsutskott vill med denna protokollsanteckning redovisa vår ståndpunkt i ärendet.

Vi står självklart bakom arbetstidslagstiftningen och parternas överenskommelser. Vår bedömning är dock att det, ur både medarbetar- och brukarperspektiv, finns starka skäl för Alingsås kommun att besluta om en generell avvikelse från reglerna om dygnsvila för personlig assistans, i likhet med många andra kommuner.

Vi har tagit del av erfarenheter från personal och andra kommuner. Slutsatsen är att en generell avvikelse kan underlätta schemaläggning, minska antalet personalbyten och därmed reducera oro och stress för brukarna med förbättrad arbetsmiljö för medarbetarna som följd.

EU:s arbetstidsregler är av generell karaktär och utgår inte från svenska eller lokala förhållanden. En av EU:s grundprinciper är dessutom att beslut ska fattas så nära medborgaren som möjligt. Regelverket tillåter att besluta om generell avvikelse, och vi menar att Alingsås kommun bör tillämpa denna möjlighet. Vi vill med andra ord inte gå emot lagstiftningen som kommunstyrelsens ordförande försökte få det till under sammanträdet. Snarare vill vi nyttja en möjlighet som finns inom regelverket och lagens ramar.

2025-08-20

En generell dispens gäller endast under tolv månader. Under den tiden är kommunen skyldig att utreda alternativa lösningar för arbetstidens förläggning. Avvikelsen är inte tvingande, utan utgör ett verktyg för arbetsgivare och arbetstagare vid schemaläggning, vilket också ger kommunen möjlighet att pröva olika modeller innan en slutlig utvärdering görs.

Vi förutsätter att arbetsgivare och chefer för en nära dialog med personalen i syfte att skapa scheman som fungerar ur arbetsmiljösynpunkt. Ett gott och engagerat ledarskap samt personalens delaktighet är avgörande för att modellen ska bli framgångsrik.

Vi bedömer att ett beslut om generell avvikelse ger samtliga parter bättre förutsättningar och verktyg för schemaläggning, i likhet med situationen innan nuvarande EU-regler började tillämpas. Det avgörande ur ett arbetsmiljöperspektiv är oftast mängden vila mellan arbetspassen och fördelningen mellan vaken och sovande jour snarare det exakta antalet timmar som ett arbetspass är.

Slutligen vill vi framhålla att en generell avvikelse från reglerna skulle minska den administrativa bördan för kommunstyrelsen, som annars belastas med ett stort antal enskilda ärenden. Det är också ett uttryck för tillitsbaserad och effektiv styrning, där arbetsgivare och arbetstagare ges förtroende att i dialog finna de mest ändamålsenliga lösningarna.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse - Svar på initiativärende till kommunstyrelsen gällande beslut om generell avvikelse från regler om dygnsvila
- Yttrande från vård- och omsorgsförvaltningen
- §87 KS Initiativärende till kommunstyrelsen gällande beslut om generell avvikelse från regler om dygnsvila för personlig assistans – Martin Lindberg (V)
- Initiativärende till kommunstyrelsen gällande beslut om generell avvikelse från regler om dygnsvila för personlig assistans – Martin Lindberg (V)